

Slovenský jazyk ako druhý jazyk

Charakteristika

Slovenský jazyk ako druhý jazyk má poskytnúť žiakom základnú jazykovú podporu pri osvojovaní si slovenského jazyka a je primárne určený pre žiakov – deti cudzincov¹, žiakov po ukončení osobitného spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky,² ktorí nedostatočne ovládajú slovenský jazyk a pre žiakov ako súčasť podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy³.

Vo vzdelávaní týchto žiakov má slovenský jazyk špecifické postavenie. Je chápaný ako druhý jazyk aj z toho dôvodu, že žiaci sú od neho závislí z hľadiska výchovno-vzdelávacieho procesu a integrácie do spoločnosti. Zároveň už na veľmi nízkej úrovni ovládania slovenského jazyka si osvojujú slovnú zásobu, ktorá je určujúca pre školské prostredie (akademický jazyk). Jazyková podpora je preto vstupnou a nevyhnutnou požiadavkou ich ďalšieho vzdelávania.⁴

Jazyková podpora je zameraná prakticky a zdôrazňuje využívanie slovenského jazyka v kontexte každodenných situácií blízkyh životu žiakov. Vo vyučovaní sa uplatňuje **prístup zameraný na žiaka**, v ktorom je výučba prispôbovaná potrebám žiakov a rešpektujú sa ich vývinové a individuálne osobitosti. Prístup ku učeniu sa slovenského jazyka a štruktúra vzdelávacích štandardov odrážajú aj **princípy činnostne zameraného prístupu**. Činnostne zameraný prístup považuje žiakov za aktívnych účastníkov procesu učenia sa a používateľov jazyka. Žiaci teda nie sú pasívnymi prijímateľmi informácií, ale osvojujú si jazyk vykonávaním zmysluplných úloh, ktoré reflektujú ich reálny život. Novozískavané vedomosti sa prepájajú s predchádzajúcimi a zároveň s poznatkami z iných predmetov. Zdôrazňuje sa **uplatňovanie metód a techník vyučovania cudzích jazykov**, aktívne a zmysluplné používanie jazyka, pri ktorom sa rozvíja počúvanie s porozumením, hovorenie, čítanie s porozumením a písanie.

Výučba je usmerňovaná tak, aby žiaci dokázali úspešne komunikovať v slovenskom jazyku a realizovať svoj komunikačný zámer v každodenných situáciách. Na uskutočnenie tohto zámeru sa žiaci zapájajú do **komunikačných jazykových činností** (receptcia, produkcia, interakcia) a využívajú vhodné stratégie, aby ich komunikácia bola primeraná danej situácii a stanovenej úrovni ovládania slovenského jazyka. V súlade s vyučovacími predmetmi vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia obsahuje slovenský jazyk ako druhý jazyk tri základné zložky: **receptciu, produkciu a interakciu**, ktoré sú navzájom úzko prepojené a vytvárajú jeden komponent pod názvom Komunikačné jazykové činnosti.

Receptcia zahŕňa porozumenie rôznych žánrov počúvaného a čítaného textu, t. j. získanie,

¹ § 146 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov vymedzuje deti cudzincov ako: a) deti osôb, ktoré sú občanmi iného štátu alebo osôb bez štátnej príslušnosti, s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky; b) deti žiadateľov o udelenie azylu na území Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu; c) deti Slovákov žijúcich v zahraničí; d) deti ako žiadatelia o udelenie azylu podľa osobitného predpisu; e) deti ako cudzinci, ktorí sa nachádzajú na území SR bez sprievodu zákonného zástupcu.

² § 25 ods. 10 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³ § 145a zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴ Štátny vzdelávací program – primárne vzdelávanie – 1. stupeň ZŠ, Štátny vzdelávací program – nižšie stredné vzdelávanie – druhý stupeň ZŠ, 11 Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov.

spracovanie a vyhodnotenie informácií. Rozvíja schopnosť žiaka počúvať a čítať text a porozumieť mu. **Produkcia** zahŕňa tvorbu rôznych útvarov/žánrov hovoreného alebo písaného textu. Rozvíja schopnosť žiaka tvoriť hovorený alebo písaný text a vyjadrovať pritom rozličné komunikačné zámery. **Interakcia** zahŕňa aktívnu komunikáciu v ústnej alebo písomnej forme. Zámerom rozvíjania interakcie je efektívna komunikácia myšlienok, emócií, potrieb a názorov, kladenie otázok a aktívne počúvanie (čítanie). Rozvíja schopnosť žiaka primerane vstupovať do komunikácie a rešpektovať pritom komunikačného partnera.

Obrázok 1. Komponent Komunikáčnej jazykovej činnosti

Pragmatická, jazyková a sociolingválna zložka komunikácie tvoria integrálnu súčasť komunikačnej kompetencie, ako je definovaná v Spoločnom európskom referenčnom rámci pre jazyky.⁵ Tieto zložky sú neoddeliteľné a vzájomne prepojené pri používaní akéhokoľvek jazyka. Významnou mierou sa podieľajú na obsahu výučby slovenského jazyka ako druhého jazyka a vytvárajú základ obsahového štandardu. **Pragmatická zložka** zahŕňa komunikačné **funkcie jazyka**, pričom na každej komunikačnej úrovni (úroveň 1, úroveň 2) je možné vyjadriť rovnakú funkciu jazyka inak (pomocou iných jazykových prostriedkov). Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme. **Jazyková zložka** zahŕňa **jazykové prostriedky** (slovná zásoba, výslovnosť a gramatické javy). **Sociolingválna zložka** obsahuje stratégie, ktoré žiakovi umožňujú osvojovať si vhodné komunikačné nástroje. Súčasťou sociolingválnej zložky je aj rozvoj interkultúrneho povedomia, ktoré sa viaže na správne používanie jazyka v prepojení na spoločenské konvencie, sociokultúrne podmienky a rôzne funkčné štýly a umožňuje tak vhodné a efektívne komunikovať s ľuďmi z iného kultúrneho prostredia.

⁵ Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie – doplnujúce vydanie (preklad Š. Franko). ŠPÚ: Bratislava, 2022. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/vyskum/publikacna-cinnost/publikacie/spolocny-europsky-ramec-jazyky-ucenie-vyucovanie-hodnotenie-doplnujuce-vydanie.pdf>

Ciele

- Primerane využívať komunikačné jazykové činnosti na dosiahnutie svojho komunikačného zámeru v súlade so spoločenskými a kultúrnymi očakávaniami.
- Porozumieť jednoduchému hovorenému a písanému textu.
- Jednoducho komunikovať v ústnej a písomnej forme.
- Jednoducho sprostredkovať informácie iným ľuďom.
- Využívať komunikačnú a kognitívnu funkciu jazyka pri napĺňaní vzdelávacích, sociálnych a osobných potrieb.
- Formovať si pozitívne postoje a pozitívny vzťah k slovenskému jazyku a jeho učeniu sa.
- Byť otvorený k jazykovej a kultúrnej rozmanitosti.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka

Vzdelávacie štandardy sú formulované súhrnne pre celé základné vzdelávanie. Stanovujú výkonový a obsahový štandard pre **dve komunikačné úrovne: základná** (komunikačná úroveň 1) a **rozširujúca** (komunikačná úroveň 2).

Všeobecná charakteristika a obsah komunikačných úrovní boli citlivo prispôsobené podmienkam edukačného procesu v Slovenskej republike, zámerne nevyužívajú v celej miere škálu stanovenú Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky, lebo ten nie je zameraný na výučbu druhého jazyka, ale cudzieho jazyka. Jednotlivé cykly (vekové kategórie) sa líšia predovšetkým požiadavkami na rozsah slovnej zásoby a gramatických štruktúr, požiadavkami na mieru samotnej produkcie (ústny prejav, písomný prejav), dĺžku a štruktúru textov, s ktorými sa pracuje, dĺžku a mieru štruktúrovanosti textov na čítanie a pod.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka pre komunikačnú úroveň 1 (základná)

Hlavným cieľom komunikačnej úrovne 1 je dosiahnuť úroveň počiatočného osvojenia si slovenského jazyka. Žiak sa prostredníctvom počúvania a hovorenia učí používať známe výrazy a jednoduché slovné spojenia. Rozumie krátkym pokynom a jednoduchým vetám s vizuálnou podporou. Dokáže podať základné informácie o sebe a svojom okolí. Dokáže napísať jednoduché, krátke vety. Používa základné stratégie komunikácie, aby dokázal jednoducho komunikovať. Začína si uvedomovať dôležitosť učenia sa slovenského jazyka pre ďalší rozvoj a vnímať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre komunikačnú úroveň 1 (základná)

- Porozumieť slovám, jednoduchým modelovým frázam, bežným jednoduchým otázkam a pokynom, ak sú prednesené zreteľne a pomaly, v prípade nutnosti opakované, a verbálne alebo neverbálne na ne reagovať.

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

- Porozumieť známym každodenným výrazom a konkrétnym informáciám o témach v oblastiach záujmu a bezprostrednej skúsenosti (škola, rodina, voľný čas).
- Čítať s porozumením krátke jednoduché texty s vizuálnou podporou.
- Zapojiť sa do základnej jednoduchej sociálnej interakcie.
- Dohovoriť sa jednoduchým spôsobom za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva zreteľne, pomaly a je pripravený pomôcť.
- Sformulovať krátky jednoduchý ústny a písomný prejav o známych témach.
- Jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie prejavu.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiakov na konci komunikačnej úrovne a je zostavený podľa jednotlivých zložiek komunikačných jazykových činností (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia

Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť krátkym jednoduchým otázkam a modelovým frázam v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne týkajú, a veľmi jednoducho neverbálne alebo verbálne (jednoslovne, dvojslovne) na ne reagovať,
- rozoznať v pomalom a zreteľnom prejave kľúčové slová, frázy a slovné spojenia, ktoré sa týkajú osvojených tém a slovnej zásoby, s ktorou sa vopred zoznámil,
- porozumieť slovám, frázam a jednoduchým vetám za predpokladu, že sú prednesené pomaly a zreteľne, sprevádzané vizuálnymi prostriedkami alebo gestami, a hovoriaci v prípade potreby dôležitý obsah zopakuje.

Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- prečítať slová a krátke jednoduché vety alebo frázy, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- vyhľadať základné informácie (slová a slovné spojenia) vo vetách alebo v krátkom štruktúrovanom texte s vizuálnou podporou, ktorý sa týka osvojených tém,
- porozumieť krátkym textom z oblastí jeho záujmu alebo osvojených tém, ktoré majú vizuálnu podporu a sú písané veľmi jednoduchým jazykom,
- vyvodiť význam neznámeho slova zo sprievodného obrázka.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať základné predmety, javy, podať informácie o veciach osobného významu, ak má k dispozícii vizuálnu podporu,
- podľa príkladu opísať seba a svoje bezprostredné okolie pomocou známych slov a jednoduchých viet,
- predniesť veľmi krátku, vopred pripravenú prezentáciu na známu tému,
- zrozumiteľne reprodukovat hlásky a prízvuk v slovách a slovných spojeniach, ktoré používa.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- podľa predlohy a s vizuálnou podporou napísať izolované slová, slovné spojenia a krátke jednoduché vety, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- doplniť do textu, ktorý sa týka osvojených tém a obsahuje známu slovnú zásobu, naučené slová a slovné spojenia,
- napísať základné informácie o sebe a pomocou jednoduchých slovných spojení opísať osoby, predmety a aktivity z oblastí jeho záujmu,
- správne používať základné interpunkčné znamienka (bodka, otáznik).

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- neverbálne alebo jednoducho verbálne reagovať na známe slová, slovné spojenia, vety, otázky a frázy, ktoré sa vzťahujú na každodenné potreby alebo známe, osvojené témy,
- nadviazať základnú konverzáciu s použitím najjednoduchších spôsobov vyjadrenia zdvorilosti: *pozdraviť a rozlúčiť sa, predstaviť sa, poďakovať a pod.*,
- zapojiť sa do jednoduchých rozhovorov s použitím naučených slov a slovných spojení, ak partner v komunikácii používa modelové výrazy a frázy z oblasti osvojených tém a prispôbi svoj prejav jeho individuálnym rečovým schopnostiam,
- začať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory,
- jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie prejavu (kompenzačná stratégia),
- rozoznať základné neverbálne prostriedky týkajúce sa jednoduchého nadviazania kontaktu (napr. podanie ruky pri pozdrave).

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na správu alebo on-line príspevok, pričom používa jednoduché slová a krátke vety (s pomocou slovníka alebo on-line prekladača),
- napísať krátku, veľmi jednoduchú textovú správu, v ktorej poskytne informácie alebo sa niečo opýta,
- jednoducho reagovať na krátke správy alebo oznámenia (napr. blahoželanie k narodeninám, pozvánka na oslavu).

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných komunikačných úrovniach využívať.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval slovenský jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom vhodný výber slovnej zásoby a spôsob použitia jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme.

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, rozlúčiť sa.

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, identifikovať niekoho/niečo.

Opísať: jednoducho opísať osobu/predmet/miesto/činnosť.

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor, vybrať si z ponúkaných možností.

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť.

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, zistiť pocity iných.

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči.

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, ospravedlniť sa.

Vyjadriť návrh a reagovať naň: požiadať o niečo, odpovedať na požiadavky, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu.

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie.

Reagovať na príbeh: vyjadriť, či sa mi príbeh páči/nepáči, vyjadriť pochopenie príbehu (aj neverbálne).

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- recepcie slovenského jazyka,
- osvojovania si novej slovnej zásoby spolu s korektnou výslovnosťou a správnu písomnou podobou v kontexte konkrétnych situácií,
- opakovaného používania a aktívneho precvičovania slovných spojení a jednoduchých viet v konkrétnych, zmysluplných situáciách.

Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch. Proces osvojovania si gramatických javov sa na tejto úrovni nelíši od procesu osvojovania si slovnej zásoby.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie v priestore a čase: sloveso *byť* v prítomnom, minulom a budúcom čase, modálne sloveso *mať*,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smer, svetové strany, vzdialenosť, pohyb – príslovky miesta, podstatné mená, slovesá a príslovky spojené s pohybom, predložkové väzby,
- vyjadrenie časových vzťahov: čas, časové úseky (ročné obdobia, názvy mesiacov, dní, fázy dňa, sviatky), orientácia v čase (hodiny, dni, dátum), časová postupnosť činností a dejov súvisiacich so životom žiakov, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti – podstatné mená, príslovky, fázové slovesá,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, poradie, násobnosť, zlomky, množstvo – určité a neurčité číslovky, základné, radové a násobné číslovky, číslovka a počítaný predmet,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: rozmery a miery (dĺžka, šírka, výška, hĺbka, vzdialenosť, váha, hmotnosť, objem, plocha, teplota), stav zraku, sluchu, chuť, vôňa, farba, materiál, látka, vek, fyzický stav človeka/zvieratá – podstatné mená, prídavné mená, slovesá, príslovky,
- vyjadrenie mentálnych procesov: emócie – prídavné mená, slovesá,
- vyjadrenie vlastníctva a vlastníka: sloveso *mať* v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená,
- vyjadrenie logických vzťahov: priraďovanie, stupňovanie, protiklady,
- vyjadrenie modalít: postoj hovoriaceho – oznamovacie, opytovacie a rozkazovacie vety na základe modelových viet.

Morfológia

- skloňovanie: rod, číslo a pád (aktívna znalosť – nominatív, akuzatív jednotného a množného čísla) podstatných mien, praktické používanie zhody prídavného mena s nadradeným podstatným menom (nominatív, akuzatív jednotného a množného čísla)

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

- vybrané tvary zámen osobných, privlastňovacích a opytovacích, čísloviek základných, radových, príp. neurčitých (*málo, veľa*),
- časovanie: osoba, číslo, čas (prítomný, minulý a budúci), spôsob (oznamovací, rozkazovací – preberané v spojení s inými slovnými druhmi ako ucelené frázy),
- stupňovanie: prídavných mien a prísloviak (pri vybraných tvaroch),
- neohybné slovné druhy: príslovky (miesta, času), častice (*áno, nie, možno*), citoslovčia (vyjadrujúce city a vôľu), vybrané predložky (na vyjadrenie priestorových a časových vzťahov) a spojky (*a, alebo, ale, lebo*).

Syntax

- jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- súvetie: tvorenie jednoduchých (zlučovacích) súvetí s využitím osvojenej slovnej zásoby.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. Na komunikačnej úrovni 1 zahŕňa:

- oboznamovanie sa so zvyklosťami vo verbálnej a neverbálnej komunikácii:
 - o pozdravy a základné zdvorilostné frázy tvoriace rámec situačných rozhovorov (napr. *dobré ráno, dobrý deň, dovidenia, prosím, ďakujem ...*),
 - o vhodné formy oslovenia v škole a mimo školy,
 - o rozlišovanie tykania/vykania vo verejnom a súkromnom komunikačnom prostredí,
 - o sprievodné gestá na podporu komunikácie a očný kontakt.
- oboznamovanie sa so základnými spoločenskými pravidlami, zvykmi a tradíciami prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov:
 - o vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (pravidlá v škole a triede, denný režim, činnosti vo voľnom čase a pod.),
 - o základné sviatky a zvyky (Vianoce, Veľká noc).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiaka s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiaka.

Zoznámene sa: osobné údaje (meno, priezvisko, bydlisko, vek).

Trieda: moja trieda (trieda, zariadenie triedy, vyučovacie predmety, základné školské pomôcky, rozvrh hodín, činnosti v triede).

Škola: moja škola (budova a okolie školy, miestnosti v škole, ľudia v škole, činnosti v škole).

Čas a program dňa: režim dňa (časti dňa, dni v týždni, týždeň, mesiac, rok, pracovný deň, voľný deň, prázdniny, sviatkov).

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, spolužiaci, priatelia), členovia rodiny a priatelia (zovňajšok, charakter, profesie).

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky), šport (zimné a letné športy).

Jedlo a stravovanie: potraviny (základné potraviny, ovocie, zelenina), stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, stravovacie návyky), obchod a služby (nákupné zariadenia, jednoduchá komunikácia pri nakupovaní, platení – pozdraviť sa, vypýtať si niečo, poďakovať).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (základné časti tela, vonkajšia charakteristika), starostlivosť o zdravie (osobná hygiena), odievanie a móda (základné druhy oblečenia, obuv, výber oblečenia podľa aktivity).

Miesto, kde žijem: domov a bývanie (byt/dom, miestnosti v byte/dome, zariadenie bytu/domu), doprava a cestovanie (dopravné prostriedky, cesta do školy).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (druhy zvierat a rastlín), sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine (Vianoce, Veľká noc).

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiaka.

Autentické, prípadne upravené vecné a umelecké texty, texty z rôznych médií na primeranej úrovni náročnosti. Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy a spadajúce do rámca žiakových skúseností:

- texty osobného charakteru: blahoželania, pohľadnice, krátke správy (SMS, čet),
- úryvky z (ilustrovaných) rozprávok a príbehov známych z materinského jazyka, komiksy,
- texty piesní, básne, riekanky na nácvik správnej výslovnosti,
- jednoduchý opis osoby/predmetu, návody: ilustrované návody/inštrukcie,
- texty spojené so školským prostredím: rozvrh hodín, jednoduché pokyny v učebniciach, krátke jednoduché náučné texty s vizuálnou podporou, jednoduché formuláre (žiacky preukaz, čitateľský preukaz), pozvánky,
- reklamné texty: letáky, katalógy, plagáty, programy, základná orientácia v jedálnom lístku,
- publicistické texty v novinách alebo na internete: jednoduché inzeráty, jednoduché rozhovory, predpoveď počasia s vizuálnou podporou,
- verejné nápisy a tabule: bežné nápisy na verejných priestranstvách, informačné a smerové tabule.

Vzdelávacie štandardy slovenského jazyka ako druhého jazyka pre komunikačnú úroveň 2 (rozširujúca)

Hlavným cieľom komunikačnej úrovne 2 je dosiahnuť komunikačnú úroveň 2 v slovenskom jazyku. Žiak sa prostredníctvom jednoduchého jazyka dokáže porozprávať s inými ľuďmi o bežných témach zo svojho reálneho života. Dokáže porozumieť primerane náročnému počúvanému alebo čítanému textu a napísať jednoduché súvislé texty. Prírodzene sa zapája do komunikačných situácií, v ktorých využíva vhodné stratégie. Uvedomuje si význam slovenského jazyka pre praktický život a je schopný reflektovať proces vlastného učenia sa.

Ciele vzdelávania pre komunikačnú úroveň 2 (rozširujúca)

- Porozumieť frekventovaným frázam, jednoduchým otázkam a pokynom a primerane na ne verbálne alebo neverbálne reagovať.
- Zachytiť z vypočutého textu hlavnú myšlienku a konkrétne informácie o témach v oblastiach záujmu a bezprostrednej skúsenosti.
- Čítať s porozumením primerané súvislé texty o známych témach alebo témach v oblastiach záujmu.
- Dorozumieť sa v bežných komunikačných situáciách v škole a v osobnom živote, za predpokladu, že partner v komunikácii rozpráva zreteľne, pomaly a je pripravený pomôcť.
- Sformulovať jednoduchý súvislý ústny a písomný prejav o známych témach.
- Aktívne sa zapojiť do základnej sociálnej interakcie.
- Jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, jednoduchým spôsobom požiadať o opakovanie informácie alebo pomalšie tempo reči.

Komunikačné jazykové činnosti (receptia, produkcia, interakcia)

Výkonový štandard

Výkonový štandard zahŕňa očakávaný výkon žiakov na konci komunikačnej úrovne a je zostavený podľa jednotlivých zložiek základného komponentu (receptia, produkcia a interakcia).

Receptia

Počúvanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- porozumieť bežným jednoduchým otázkam, frázam a inštrukciám, príp. ich parafrázam v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne týkajú a súvisia s osvojenými témami, a neverbálne alebo jednoducho verbálne (slovom alebo jednoduchou vetou) na ne reagovať,
- rozoznať známe kľúčové informácie v počutom texte, ktorý je obsahovo a gramaticky jednoduchý, je prednesený zreteľne, pomaly a týka sa osvojených tém a slovnej zásoby, s ktorou sa vopred zoznámil,
- porozumieť a reagovať, ak partner v komunikácii hovorí jednoducho a zreteľne, prispôsobí tempo reči a slovnú zásobu jeho individuálnym rečovým schopnostiam.

Čítanie s porozumením

Žiak vie/dokáže:

- prečítať krátky jednoduchý text, ktorý sa týka osvojených tém,
- identifikovať konkrétne, predvídateľné informácie v krátkych jednoduchých textoch, ktoré sa týkajú tém každodenného života alebo osvojených tém,
- v texte vyhľadať čísla, dátumy, názvy, vlastné mená, kľúčové slová a pod. a využiť ich na identifikáciu témy textu,
- porozumieť krátkym jednoduchým textom z oblastí jeho záujmu alebo osvojených tém, ktoré obsahujú známu slovnú zásobu,
- vyvodíť význam neznámeho slova z kontextu.

Produkcia

Ústny prejav

Žiak vie/dokáže:

- samostatne tvoriť naučené slovné spojenia, frázy, jednoduché vety a otázky v oblastiach jeho záujmu a bezprostrednej skúsenosti,
- jednoducho opísať seba, iných ľudí, činnosti, miesta a predmety,
- jednoducho porozprávať o svojich záľubách a aktivitách, opísať svoje plány,
- predniesť krátku, vopred pripravenú prezentáciu na tému z oblastí jeho záujmu a bezprostrednej skúsenosti,
- uplatňovať v komunikácii zrozumiteľnú výslovnosť.

Písomný prejav

Žiak vie/dokáže:

- napísať naučené krátke jednoduché vety, ktoré sa týkajú osvojených tém,
- doplniť slová alebo číselné údaje do krátkeho jednoduchého textu, ktorý obsahuje známu slovnú zásobu,
- (podľa vzoru) napísať jednoduchý súvislý text o rodine, škole a iných bežných témach,
- jednoducho opísať ľudí, miesta a aktivity z oblastí jeho záujmu,
- správne používať základné interpunkčné znamienka (bodka, otáznik, výkričník).

Interakcia

Ústna interakcia

Žiak vie/dokáže:

- reagovať neverbálne alebo jednoducho verbálne izolovanými slovami, slovnými spojeniami alebo jednoduchými vetami na známe otázky, príp. ich parafrázy a inštrukcie, ktoré sa týkajú bezprostrednej potreby alebo osvojených tém,

- jednoducho, ale efektívne udržiavať spoločenskú konverzáciu prostredníctvom najjednoduchších bežných výrazov v situáciách, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú (*predstaviť sa, ospravedlniť sa, požiadať o niečo, pozvať niekoho, reagovať na pozvanie a pod.*),
- aktívne sa zapojiť do jednoduchých rozhovorov, ak partner v komunikácii používa frekventované slová a frázy z oblasti osvojených tém,
- začať, udržať a ukončiť jednoduché osobné rozhovory, požiadať o pozornosť,
- viesť jednoduchý telefonický rozhovor (napr. dohodnúť si stretnutie s kamarátom),
- jednoducho verbálne alebo neverbálne vyjadriť porozumenie alebo neporozumenie textu, jednoduchým spôsobom požiadať o zopakovanie informácie, pomalšie tempo reči či vysvetlenie neznámeho výrazu (kompenzačná stratégia),
- rozpoznať a použiť základné neverbálne prostriedky týkajúce sa nadviazania kontaktu a jednoduchej komunikácie.

Písomná interakcia

Žiak vie/dokáže:

- sformulovať jednoduché súkromné listy, odkazy, e-maily a textové správy (napr. odpovedať na pozvanie, potvrdiť alebo zmeniť dohodnuté stretnutie),
- zapojiť sa do jednoduchej spoločenskej on-line komunikácie (napr. zdieľaním správ a vytváraním/potvrdzovaním plánov na stretnutie),
- stručne komentovať on-line príspevky iných (napr. fotografie, videá), pričom používa jednoduchý jazyk.

Obsahový štandard

Obsahový štandard je rozdelený do piatich častí: pragmatická zložka – funkcie jazyka (1), jazyková zložka – jazykové prostriedky (2), sociolingválna zložka (3) a zároveň uvádza tematické okruhy (4) a druhy textov (5), ktoré je možné v príslušných komunikačných úrovniach využívať.

Obsahový štandard pozostávajúci z piatich častí je potrebné vnímať ako jeden celok. Jeho jednotlivé časti spolu súvisia, sú neoddeliteľné a navzájom úzko prepojené. Tieto vzájomné väzby vytvárajú predpoklad na to, aby si žiak prostredníctvom využívania rôznych druhov textov a činností v kontexte jeho reálneho života osvojoval slovenský jazyk prirodzeným spôsobom a bol schopný veľmi jednoducho komunikovať.

1. Funkcie jazyka umožňujú úspešne zvládnuť rôzne komunikačné situácie. Dôležitý je pri tom výber slovnej zásoby a spôsob používania jazykových prostriedkov v závislosti od komunikačnej úrovne. Funkcie jazyka je možné voľne kombinovať a prispôbiť komunikačnej situácii alebo téme.

Nadviazať kontakt pri stretnutí: upútať pozornosť (osloviť niekoho), pozdraviť/odpovedať na pozdrav, predstaviť sa, predstaviť niekoho, reagovať pri predstavovaní, privítať niekoho, rozlúčiť sa.

Požadovať a poskytnúť informácie: požiadať o informáciu, poskytnúť informáciu, potvrdiť informáciu/žiadať potvrdenie informácie, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie informácie, upozorniť na niečo, identifikovať niekoho/niečo.

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

Opísať: opísať osobu/predmet/miesto/činnosť s použitím detailov.

Vyjadriť názor: zistiť a vyjadriť názor/presvedčenie/stupne istoty, vybrať si z ponúkaných možností a zdôvodniť výber.

Vyjadriť schopnosť: zistiť a vyjadriť znalosť/neznalosť alebo schopnosť vykonať nejakú činnosť.

Vyjadriť a zistiť želania a pocity: vyjadriť radosť/smútok/lútosť/fyzickú bolesť, utešiť/podporiť/dodať odvalu, vyjadriť želanie/nádej/sklamanie, vyjadriť strach/znepokojenie, vyjadriť spokojnosť/nespokojnosť, zistiť pocity iných.

Predstaviť záľuby a preferencie: vyjadriť, čo mám/nemám rád/rada, zistiť a vyjadriť, čo niekto má/nemá rád, čo sa niekomu páči/nepáči, vyjadriť, čo uprednostňujem a zdôvodniť to, zistiť a vyjadriť, čo niekto uprednostňuje.

Zaujať postoj: dať pokyn/príkaz, vyjadriť zákaz, požiadať o povolenie a súhlas, vyjadriť súhlas/nesúhlas, sľúbiť, ospravedlniť sa.

Vyjadriť návrh a reagovať naň: navrhnúť niekomu niečo, odpovedať na návrh, požiadať o niečo/odpovedať na požiadavky, poradiť, poďakovať sa, ponúknuť pomoc.

Korešpondovať: vhodne začať a ukončiť list/e-mail, napísať jednoduchý list/e-mail, napísať krátku textovú správu.

Reagovať na udalosť: vyjadriť záujem/nezáujem, vyjadriť prekvapenie, pripomenúť niekomu niečo, blahoželať, pozvať a reagovať na pozvanie, jednoducho zhodnotiť udalosť.

Porozprávať príbeh a reagovať naň: vyjadriť, či sa príbeh páči/nepáči a zdôvodniť svoj názor, vyjadriť porozumenie príbehu, samostatne porozprávať príbeh, reprodukovať príbeh/tvorivo prerozprávať príbeh, zhrnúť príbeh, jednoducho zhodnotiť príbeh.

Uskutočniť audio/video hovor: vhodne začať a ukončiť audio/video hovor, vyjadriť neporozumenie, požiadať o zopakovanie/vysvetlenie povedaného.

2. Jazykové prostriedky predstavujú repertoár slov, slovných spojení a gramatických javov, s ktorými sa žiak oboznamuje v rámci tematických okruhov a funkcií jazyka prostredníctvom:

- osvojovania si a rozširovania slovnej zásoby a gramatických javov spolu s korektnou výslovnosťou a správnou písomnou podobou v rôznych aktivitách v slovenskom jazyku,
- aktívneho využívania osvojenej slovnej zásoby a gramatických javov v komunikácii.

Žiak na tejto úrovni správne používa niektoré jednoduché konštrukcie. Preukazuje však zatiaľ iba obmedzené ovládanie gramatických štruktúr a dopúšťa sa základných chýb, ktoré však nebránia porozumeniu. Nižšie uvedený zoznam slúži na orientáciu v tom, aké jazykové prostriedky si žiak cyklicky osvojuje a používa v konkrétnych komunikačných situáciách a personalizovaných kontextoch.

Pojmové okruhy

- vyjadrenie existencie v priestore a čase: sloveso *byť, existovať*, deje a udalosti, prítomnosť, neprítomnosť, procesy, zmeny,
- vyjadrenie priestorových vzťahov: miesto, smer, svetové strany, vzdialenosť, pohyb – slovesá a príslovky spojené s pohybom, predložkové väzby,

Príloha č. 4 k Dodatku č. 13 k štátnemu vzdelávaciemu programu schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6.2.2015 pod číslom 2015-5129 / 1758:1-10A0 a pod číslom 2015-5129/5980:2-10A0 s platnosťou od 1.9.2015

- vyjadrenie časových vzťahov: konkrétny čas a určenie času, časové úseky, dĺžka trvania deja, časová postupnosť činností a dejov súvisiacich so životom žiaka, jednorazové, prebiehajúce a opakované činnosti, odkazovanie na prítomnosť, minulosť a budúcnosť – podstatné mená, príslovky, slovesá,
- vyjadrenie kvantitatívnych vzťahov: počet, poradie, násobnosť, zlomky, množstvo, stupeň alebo miera vlastnosti – určité a neurčité číslovky, základné, radové a násobné číslovky, číslovka a počítaný predmet, stupňovanie prídavných mien a prísloviak,
- vyjadrenie kvalitatívnych vzťahov: rozmery a miery (dĺžka, šírka, výška, hĺbka, vzdialenosť, dĺžkové miery, hmotnosť, niektoré jednotky hmotnosti, objem, niektoré jednotky objemu, plocha, teplota), stav zraku, sluchu, chuť, vôňa, farba/odtieň, vek, fyzický stav človeka/zvieraťa – podstatné mená, prídavné mená, stupňovanie prídavných mien, slovesá, príslovky,
- vyjadrenie mentálnych procesov: myslenie, pamäť, emócie – prídavné mená, slovesá, rád + sloveso,
- vyjadrenie vlastníctva a vlastníka: sloveso *mať* v prítomnom a minulom čase, privlastňovacie zámená,
- vyjadrenie logických vzťahov: priradovanie, stupňovanie, protiklady, príčina, dôvod, následok,
- vyjadrenie modality: postoj hovoriaceho – oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie a želacie vety na základe modelových viet.

Morfológia

- skloňovanie: rod, číslo a pád podstatných mien (aktívna znalosť – všetky pády jednotného čísla a nominatív, akuzatív množného čísla a genitív množného čísla pri vybraných podstatných mien), praktické používanie zhody prídavného mena s nadradeným podstatným menom,
- vybrané tvary zámen osobných, privlastňovacích, ukazovacích, opytovacích, neurčitých, čísloviek základných, radových, neurčitých, násobných,
- časovanie: osoba, číslo, čas (prítomný, minulý a budúci), spôsob (oznamovací, rozkazovací – preberané v spojení s inými slovnými druhmi ako ucelené frázy, vybrané slovesá v podmieňovacom spôsobe v prítomnom čase v spojení s časticou *by*),
- stupňovanie: prídavných mien a prísloviak (pri vybraných tvaroch),
- neohybné slovné druhy: príslovky (miesta, času, spôsobu, príčiny, odvodzovanie od prídavných mien), častice (na vyjadrenie súhlasu a množstva), citoslovčia (vyjadrujúce zvuky, city a vôľu), vybrané predložky (na vyjadrenie priestorových a časových vzťahov) a spojky (*a*, *aj*, *alebo*, *ale*, *lebo*).

Syntax

- jednoduchá veta: tvorenie jednoduchých viet (oznamovacie, opytovacie, rozkazovacie) s využitím osvojenej slovnej zásoby,
- súvetie: tvorenie jednoduchých súvetí s využitím osvojenej slovnej zásoby.

3. Sociolingválna zložka je zameraná na stratégie vhodnej komunikácie v rôznych situáciách a rozvoj interkultúrneho povedomia. Na komunikačnej úrovni 2 zahŕňa:

- oboznamovanie sa so zvyklosťami vo verbálnej a neverbálnej komunikácii:
 - o ododenie významu slova/gesta zo sprievodného obrázka, ikonky alebo piktogramu,
 - o využívanie sprievodných gest na podporu komunikácie v interakcii, produkcii;
- oboznamovanie sa so základnými spoločenskými pravidlami, zvykmi a tradíciami prostredníctvom príbehov, reálií, audiovizuálnych podnetov:
 - o vybrané aspekty každodenného života ľudí v rôznych kontextoch a oblastiach (rodina, stravovanie, denný režim, činnosti vo voľnom čase a pod.),
 - o spoločenské konvencie (návštevy, oslavy, oblečenie, základné pravidlá telefonovania, správania sa v súkromných a verejných priestoroch);
 - o základné podobnosti a rozdiely medzi kultúrami (napr. sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine).

4. Tematické okruhy slúžia na vytváranie rôznych komunikačných situácií a tvoria kontext pre praktické používanie jazyka v každodenných situáciách žiaka s využívaním primeranej slovnej zásoby a gramatických javov. Zároveň vytvárajú priestor pre aktívne uplatnenie prierezových gramotností. Tvoria iba širší rámec obsahového štandardu a ich zastúpenie by malo byť vyvážené, primerané veku a záujmom žiaka.

Zoznámenie sa: osobné údaje (meno, priezvisko, bydlisko, telefónne číslo, vek, národnosť).

Trieda: moja trieda (trieda, zariadenie triedy, vyučovacie predmety, školské pomôcky, rozvrh hodín, činnosti v triede).

Škola: moja škola (budova a okolie školy, miestnosti v škole, ľudia v škole, činnosti v škole, školský rok, prázdniny, sviatky).

Čas a program dňa: režim dňa (časti dňa, dni v týždni, týždeň, mesiac, rok, pracovný deň, voľný deň, prázdniny, sviatkov, čo som robil, čo budem robiť).

Rodina a spoločnosť: ja a ľudia okolo mňa (rodina, príbuzní, priatelia), členovia rodiny a priatelia (vonkajšia a vnútorná charakteristika osôb, profesie), sviatky, zvyky, tradície v rodine (narodeniny, meniny, svadba, pohreb).

Voľný čas a záľuby: záľuby (knihy, film, divadlo, hudba, tanec, hry), aktivity voľného času (mimoškolské aktivity, krúžky, spoločenské hry, umelecké činnosti), šport (zimné a letné športy, individuálne a kolektívne športy).

Jedlo a stravovanie: potraviny (druhy potravín, ovocie, zelenina), stravovanie (jedlá a nápoje počas dňa, stravovacie návyky, stravovacie zariadenia, príprava jedál), obchod a služby (nákupné zariadenia, reštauračné služby, komunikácia pri nakupovaní a platení).

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie: ľudské telo (časti tela, vonkajšia charakteristika), prežívanie (city, emócie, stres, osobná spokojnosť), vyšetrenie u lekára (choroby, úrazy, prevencia chorôb), starostlivosť o zdravie (osobná hygiena, životospráva, zdravé stravovanie, pohyb), odievanie a móda (základné druhy oblečenia, obuv a doplnky, výber oblečenia podľa ročného obdobia, na rôzne príležitosti).

Miesto, kde žijem: domov a bývanie (byt/dom, miestnosti v byte/dome, zariadenie bytu/domu, prostredie, v ktorom bývam), bývanie v meste a na dedine (opis prostredia, orientácia v meste/na dedine, výhody/nevýhody bývania v meste/na dedine), doprava a cestovanie (druhy dopravných

prostriedkov, ich využitie, cesta do školy, školský výlet, najdôležitejšie dopravné značky a značenia).

Príroda a životné prostredie: ročné obdobia (počasie, činnosti ľudí podľa ročného obdobia), zvieratá a rastliny (druhy zvierat a rastlín, domáce zvieratá a ich mláďatá, život v lese, na lúkach, poliach, starostlivosť o zvieratá a rastliny), sviatky, zvyky, tradície v rodine a krajine (Vianoce, Veľká noc, Pamiatka zosnulých).

5. Pri rozvíjaní komunikačných jazykových činností sa využívajú rôzne **druhy textov** v printovej, audiovizuálnej a digitálnej forme. Výber textov je potrebné prispôbiť komunikačnej úrovni, veku a záujmom žiaka.

Autentické, prípadne upravené vecné a umelecké texty, texty z rôznych médií na primeranej úrovni náročnosti. Súvislé a nesúvislé texty obsahovo zamerané na tematické okruhy a spadajúce do rámca žiakových skúseností:

- texty osobného charakteru: blahoželania, pohľadnice, krátke správy (SMS, česť, e-mail), jednoduché súkromné listy, poznámky,
- úryvky z (ilustrovaných) rozprávok a príbehov známych z materinského jazyka, jednoduché rozprávanie (v rámci tematických okruhov), komiksy,
- texty piesní, básne, riekanky na nácvik správnej výslovnosti,
- jednoduchý opis osoby/predmetu, jednoduchá charakteristika, návody: ilustrované návody/inštrukcie, jednoduché recepty,
- texty spojené so školským prostredím: rozvrh hodín, jednoduché pokyny v učebniciach, krátke jednoduché náučné texty z učebníc, detských časopisov a encyklopédií s vizuálnou podporou, jednoduché formuláre (žiacky preukaz, čitateľský preukaz), jednoduché osobné dotazníky, pozvánky,
- reklamné texty: letáky, katalógy, brožúry, plagáty, programy, jedálny a nápojový lístok,
- publicistické texty v novinách alebo na internete: inzeráty, krátke správy, jednoduché rozhovory, predpoveď počasia,
- verejné nápisy a tabule: bežné nápisy na verejných priestranstvách, informačné a smerové tabule, plány, mapy, výstrahy.